

DEN ÆLDRE DEL AF FAMILIEN COLDING FRA ASKØ DEGNEBOLIG

SAMLET AF

T. A. COLDING.

Som Stamfader kendes ANDREAS ANDREASEN, der var Skræddermester i Kolding, og som blev begravet i Kolding 28/3 1742; han blev gift i Kolding 3/3 1718 med MAREN BERTELSDATTER (LINDBERG), døbt i Kolding 17/12 1697, død i Haastrup ved Vejle, begravet i Smidstrup 8/4 1751, se Side 24 og 25.

De havde 10 Børn, der danner 1. Slægtled.

FØRSTE SLÆGTLED

1. a. ANDREAS JØRGEN ANDREASEN (COLDING), døbt Kolding 21/10 1718, begr. Thoreby paa Lolland 4/2 1781; Sognedegn paa Askø; gift 1° Stokkemarke 27/12 1739 med KAREN NIELSDATTER, døbt Naskov 18/9 1709, begr. Askø 23/8 1751; gift 2° Askø 20/10 1751 med MARGRETHE JEPPESDATTER, død Askø 30/8 1778, se Side 26 og 30. 14 Børn: 2. Slægtled Nr. 11-24.
2. b. BERTEL ANDREASEN, døbt Kolding 3/12 1720; nævnes 1742 Kyrasser i Kolding; gift Kolding (Slotskirken) 23/9 1756 med BARBARA CHRINE HEIN (i Kontraministerialbogen staar der BARBARA KIRSTINE MEIER). 1 Søn: 2. Slægtled Nr. 25.
3. c. KIRSTINE DORTHE ANDREASDATTER, døbt Kolding 30/3 1723; nævnes 1751 ugift, tjenende i Tønder, iøvrigt ukendt.
4. d. JØRGEN ANDREASEN, døbt Kolding 27/3 1725; nævnes 1751 Soldat i Rendsborg; iøvrigt ukendt.
5. e. TERKIL ANDREASEN, døbt Kolding 8/4 1727, begr. Kolding 26/3 1729.

6. f. DORTHE ANDREASDATTER, døbt Kolding 2/2 1730; nævnes 1751 tjenende i Flensborg; iøvrigt ukendt.
7. g. LAURITZ ANDREASEN, døbt Kolding 21/2 1732, begr. Kolding 4/7 1737.
8. h. ANNE ANDREASDATTER, døbt Kolding 15/8 1734, begr. Kolding 26/7 1737.
9. i. METTE KIRSTINE ANDREASDATTER, døbt Kolding 27/2 1737; nævnes 1751 i Huset hos Morbroderen Skrædder JON BERTHELTSEN i Kjøbenhavn; iøvrigt ukendt.
10. k. TERKIL ANDREASEN, døbt Kolding 14/7 1739; nævnes 1751 i Huset hos Moderens Halvbroder Guldsmed CHRISTIAN JØRGENSEN LINDBERG i Kjøbenhavn; iøvrigt ukendt.

ANDET SLÆGTLED

I. SOGNEDEGN ANDREAS JØRGEN ANDREASEN (COLDING)s BØRN (se Nr. 1) af 1. Ægteskab med Karen Nielsdatter:

11. a. ANDREAS ANDREASEN COLDING, født Stokkemark 1/1 1740, død Kjøbenhavn 20/3 1808; Koffardikaptajn; gift Vanse, Listerland, Norge 6/12 1772 med ANTOINETTE AUGUSTA HOLCK, født Christianssand 2/8 1747, død Kjøbenhavn 26/4 1843, se Side 31 og 34. 7 Børn: 3. Slægtled Nr. 25-31.
12. b. MAREN ANDREASDATTER COLDING, født Stokkemark 6/5 1742, begr. Stokkemark 20/5 1742.
13. c. MARGRETHE ANDREASDATTER COLDING, født Sandby 1744; nævnes paa Askø 1751 og 1769; iøvrigt ukendt.
14. d. KIRSTINE ANDREASDATTER COLDING, født Sandby (?) 1745, nævnes paa Askø 1751; iøvrigt ukendt.

af 2. Ægteskab med Margrethe Jeppesdatter:

15. e. KAREN ANDREASDATTER COLDING, født Askø 25/8 1752, gift Askø 5/2 1780 med RASMUS JENSEN; formentlig Fisker; synes ikke bosat paa Askø.
16. f. JEPPE ANDREASEN COLDING, født Askø 7/12 1753, død Askø 5/12 1787; Husmand og Fisker paa Askø; gift Askø 14/12 1777 med KIRSTEN NIELSDATTER LOGET (LOYED), død Askø 24/10 1835. 4 Børn: 3. Slægtled Nr. 32-35.
17. g. PEDER ANDREASEN COLDING, født Askø 14/3 1755; Frisør og

Handelsmand i Porsgrund i Norge; Hustru ukendt. 1 Barn:
3. Slægtled Nr. 36.

18. h. JØRGEN ANDREASEN COLDING, født Askø 28/12 1756, begr. Askø 15/6 1777.
19. i. Pigebarn, født Askø 24/4 1758, begr. Askø 26/4 1758; hjemmedøbt af Faderen, men Navnet ikke indført i Kirkebogen.
20. k. Barn uden Navn, født Askø 11/2 1759, begr. Askø 13/2 1759.
21. l. JOHANNE KIRSTINE ANDREASDATTER COLDING, født Askø 2/5 1760, død Askø 14/2 1769.
22. m. NIELS ANDREASEN COLDING, født Askø 15/12 1761, død Kjøbenhavn 30/4 1823; Styrmand; gift 1° Kjøbenhavn, Holmens, 23/11 1787 med ZARA RICHARDTSDATTER HOLM, død Kjøbenhavn, Trinitatis, 18/11 1818 (59 Aar gammel); gift 2° Kjøbenhavn, Holmens, 21/4 1819 med SOPHIE KIRSTINE KRETZ, født ca. 1793, se Side 38.
23. n. APOLLONE ANDREASDATTER COLDING, født Askø 13/5 1765, gift Askø 19/11 1780 med NIELS JENSEN; formentlig Landmand i Sydsjælland.
24. o. HANS ANDREASEN COLDING, født Askø 18/3 1767, død Askø 2/4 1767.

II. KYRASSER BERTEL ANDREASENS SØN (se Nr. 2):

25. a. ANDREAS BERTELSEN, født Kolding 28/9 1757, begr. Kolding 11/1 1758.

TREDIE SLÆGTLED

I. KOFFARDIKAPTAJN ANDREAS ANDREASEN COLDINGS BØRN (se Nr. 11):

25. a. ZEPHORA CATHRINE COLDING, døbt Kjøbenhavn, Sct. Nikolaj, 31/7 1773, begr. Kjøbenhavn, Sct. Nikolaj 21/5 1774.
26. b. ZEPHORA CATHRINE COLDING, født Kjøbenhavn, Trinitatis, 10/11 1774, død Viborg 7/12 1859, gift Holbæk 21/9 1798 med PETER CHRISTIAN SCHJØT BAGGER, født Skamstrup 5/11 1763, død Viborg 15/11 1823; Distriktslæge i Holbæk, siden i Viborg, Krigsraad, se Side 39.
27. c. ANNE HELENE COLDING, født Kjøbenhavn, 14/10 1777, død Kjøbenhavn, Vor Frue, 4/10 1842; Husbestyrerinde hos Grosserer Mendel Levin Nathanson, ugift, se Side 40.
28. d. ANDREAS CHRISTIAN COLDING, født Kjøbenhavn, Sct. Nikolaj,

- 27/3 1780, død Nygaard, Brøndbyøster, 25/9 1836; Skibsfører, senere Ejer af Nygaard; gift Frederiksberg 15/2 1811 med ANNE-SOPHIE FØNSS, født Esbønderup 30/9 1778, død Kjøbenhavn, Vor Frue, 18/5 1844, se Side 42. 2 Børn: 4. Slægtled Nr. 37-38.
29. e. NICOLINE SOPHIE FRIIS COLDING, født Kjøbenhavn, Sct. Nikolaj, 31/1 1783, død Stege 20/3 1864, gift Holbæk 31/10 1806 med DANIEL PETER SMITH, født Mern 24/9 1782, død Stege 4/4 1871; Sognepræst, sidst i Stege, Provst, R. af Dbg. Dbmd. Hans Erindringer findes i Haandskrift i Familiens Eje; paa Grundlag af dem har hans Sønesøn skrevet hans Levnedsløb; det er trykt i Præstehist. Saml. I; Dele af Erindringerne er iøvrigt trykt i Kirkehist. Saml. 3. IV. samt i Personahist. Tidsskr. 2. I., II. og III.
30. f. EILER PETER HOLCK COLDING, født Kjøbenhavn, Holmens, 31/3 1786, død Frederiksberg 8/2 1865; Overlærer ved Aalborg Latinskole, Professor; gift 1° Buderup 28/10 1825 med IDA CATHERINE NICOLINE AAGAARD, født Juelstrup 12/1 1802, død Aalborg 4/11 1829 i Barselseng; gift 2° Buderup 31/5 1833 med BOLETTE ENGELBRECHT AAGAARD, født Juelstrup 6/11 1796, død Kjøbenhavn 13/12 1891, begr. Frederiksberg, se Side 45. 4 Børn: 4. Slægtled Nr. 39-42.
31. g. ALBRECHT CHRISTOPHER COLDING, døbt Udesundby 11/7 1788, begr. Udesundby 11/8 1791.

II. HUSMAND JEPPE ANDREASEN COLDINGS BØRN (se Nr. 16):

32. a. MAREN SOPHIE JEPPESDATTER COLDING, født Askø 22/2 1778, død Askø 9/9 1781.
33. b. MARGRETHE JEPPESDATTER COLDING, født Askø 5/1 1781, død spæd.
34. c. MARGRETHE JEPPESDATTER COLDING, født Askø 11/5 1782, gift Askø 19/2 1805 med KNUD ANDERSEN, født Fæmø i Decbr. 1778; Matros, Husmand paa Askø.
35. d. MAREN KIRSTINE JEPPESDATTER COLDING, født Askø 10/8 1785, død Askø 30/7 1854; gift Askø 29/3 1808 med PEITER JACOBSEN, døbt Fæmø 23/7 1786; Orlogsmatros.

III. HANDELSMAND PEDER ANDREASEN COLDINGS DATTER (se Nr. 17):

36. a. ESTHER JESSINE COLDING, født Porsgrund 1/1 1793, død Nykjøbing Sjælland 28/5 1872; gift Kjøbenhavn, Trinitatis, 26/4 1834 med CARL FREDERIK WILHELM LAHDE, født Kjøbenhavn, Sct. Petri, 27/4 1802, død Kjøbenhavn 17/5 1837; uexamineret Kompagnikirurg i Kjøbenhavn, Litterat; jfr. Dagbladet „Dagen“ Nr. 3-4 1834.

FJERDE SLÆGTLED

I. SKIBSFØRER ANDREAS CHRISTIAN COLDINGS BØRN (se Nr. 28):

37. a. PETER ANDREAS COLDING, født Kjøbenhavn, Vor Frue, 17/3 1813, død Kjøng 12/6 1886; 1843 cand. theol., s. A. Kapellan i Højelse-Lellinge, 1845 Sognepræst til Anholt, 1856 til Køberup-Feldingbjerg-Gammelstrup, 1864 Provst over Fjends Herred, 1871 Sognepræst til Kjøng ved Assens; gift Kjøbenhavn, Garnisons, 2/12 1845 med EMILIE WILHELMINE FRIDERICA REDSTED, født Kjøbenhavn, Garnisons, 12/8 1819, død Frederiksberg 5/8 1910; jfr. Fra Randers Amt, 1940. 5 Børn.
38. b. LUDVIG AUGUST COLDING, født Arnakkegaard, Svinninge Sogn, 13/7 1815, død Frederiksberg 21/3 1888; 1836 Snedkervend i Kjøbenhavn, 1841 cand. polyt.; 1842-45 Lærer ved det kgl. Vajsenhus og Assistent ved Tegneundervisningen ved den polytekniske Lærestalt, 1843 indsendt til Videnskabernes Selskab sin første videnskabelige Afhandling om Kræfternes Uforgængelighed, 1845 Vej- og Bro-lægningsinspektør i Kjøbenhavn, 1847 konst. Vandinspektør, 1854 kontrollerende Overingeniør ved Anlægget af Vand- og Gasværket i Kjøbenhavn og Forstæder, 1856 Medlem af Videnskabernes Selskab, 1858-85 Stadsingeniør i Kjøbenhavn, 1864-84 Docent ved den polytekniske Lærestalt, 1867 R. af Dbg., 1869 tit. Professor, 1871 Dr. jur. h. c. ved Edinburghs Universitet, 1886 Dbmd.; gift Kjøbenhavn, Vor Frue, 14/11 1845 med HENRIETTE LOUISE LANGE, født Jægerspris Færgegaard 11/5 1816, død Marburg (paa Rejse i Tyskland) 4/8 1873; jfr. Ingeniørvidenskabelige Skrifter, A. 20. 6 Børn.

II. OVERLÆRER EILER PETER HOLCK COLDINGS BØRN (se Nr. 30)
af 1. Ægteskab med Ida Catherine Nicoline Aagaard:

39. a. FREDERIK IDÆUS HOLCK COLDING, født Aalborg, Budolphi, 30/10 1829, død Frederiksberg 9/9 1904; 1855 cand. theol., derpaa Lærer dels paa Landet (Gjorslev og Broksø), dels i Schneekloth's Skole paa Frederiksberg, 1858 udenlands, 1870 Sognepræst til Rødning-Løvel-Pederstrup, 1874 til Krummerup-Fuglebjerger, 1885-1903 til Raklev, derefter bosat paa Frederiksberg; gift Sludstrup 3/10 1871 med JULIE ELISABETH JACOBSEN, født Førsløv 6/8 1843, død Frederiksberg 27/10 1904. 2 Børn.
40. b. IDA CATHRINE NICOLINE COLDING, født Aalborg, Budolphi, 30/10 1829, død Frederiksberg 5/5 1917; ugift; boede hos Forældrene og efter Faderens Død i 1865 sammen med Stedmoderen; 1877 indskrevet i Støvringgaard's Kloster.

af 2. Ægteskab med Bolette Engelbrecht Aagaard:

41. c. ANTOINETTE AUGUSTA COLDING, født Aalborg, Budolphi, 8/5 1834, død Frederiksberg 7/5 1907; ugift, 1863-99 i Huset hos Biskop S. C. W. Bindsbøll i Nykjøbing paa Falster og hos dennes Enke i Kjøbenhavn.
42. d. CAROLINE CATHRINE JOACHIMINE MARGRETHE COLDING, født Aalborg, Budolphi, 6/10 1836, død Kjøbenhavn 14/1 1923, begr. Frederiksberg, gift Frederiksberg 3/8 1866 med PETER TYCHO HERLUF SCHIELLERUP, født Odense, Vor Frue, 6/11 1833, død Kjøbenhavn 7/10 1909, begr. Frederiksberg; Apoteker, Østerbros Apotek, Kjøbenhavn.

ANDREAS ANDREASEN, SKRÆDDERMESTER I KOLDING

Ved Daaben fik han Navnet Anders, og dette fulgte ham igennem Ungdomsaarene, men i en modnere Alder, omtrent fra 1702, benyttede han for sig og sine Efterkommere den latiniserede Form.

I 1718 løste han Borgerbrev som Skræddermester, og han overtog sine Svigerforældres gamle, vel ansete Forretning i Laasbygade; denne tilhørte oprindelig JON PEDERSEN, der var gift med KIRSTEN NIELSDATTER; ved hans Død i 1689 overtog hun alene Driften, men

kort efter arvedes Forretningen af Datteren DORTHEA JONSDATTER, der blev gift med BERTEL NIELSEN.

Virksomheden synes at have gaaet godt; i 1701 døde Bertil Nielsen, Enken førte den videre og giftede sig det følgende Aar med Mestersvenden JØRGEN CHRISTENSEN LINDBERG, en vist nok dygtig og driftig Mand, der bragte den yderligere til Vejrs; han var i nogle Aar Oldermænd for Byens Skrædderlaug, og i 1717 nævnes han som Forpagter af Konsumtionen i Kolding.

Mand og Hustru gik bort omtrent samtidigt i Aaret 1717; Jørgen Lindberg omkom under en Ildebrand ved, at en Skorsten faldt ned over ham, og Hustruen døde nogle Maaneder senere.

Forretningens Drift fortsattes imidlertid, idet Enkens Datter af 1. Ægteskab MAREN BERTELSDATTER (LINDBERG) giftede sig med ANDREAS ANDREASEN, som maa formodes da at have været Forretningens Mestersvend.

Han købte 20/4 1719 en Ejendom i Laasbygade, en af Kolding Bys bedste og største Gader, og han synes at have holdt Forretningen paa sin hidtidige Højde; kort efter hans Død indgik Enken imidlertid nyt Ægteskab (Vielse i Kolding Kirke 28/12 1742) med OLUF NIELSEN KRAG, der den Gang var ca. 27 Aar gammel.¹ Han havde 6/12 1742 løst Borgerbrev som Skræddermester, og han overtog Forretningen i Laasbygade.

Det synes, som om den nu gik mindre godt; 10/10 1744 solgte han Ejendommen og flyttede til Haastrup ved Vejle; her døde Maren Bertelsdatter i 1751.² Han døde som Almisselem i Haastrup 16/10 1791.

KILDER

¹ Colding Rytterdistrikt. Protokol 1751-53. 206. - ² Colding Rytterdistrikt. Skifteprotokol.

BERTEL NIELSENS SLÆGT

Han var født 1661 i Aasted i Kvong Sogn, Nord for Varde,¹ og blev begravet i Kolding 18/1 1701; han var Handskemager og blev 1695 Skræddermester i Kolding; han blev gift i Kolding 14/12 1694 med DORTHEA JONSDATTER, døbt i Kolding 10/7 1670, begravet i Kolding 19/11 1717. Hun blev gift 2° i Kolding 1702 med JØRGEN CHRISTENSEN LINDBERG, begravet i Kolding 8/6 1717, 41³/₄ Aar gammel, og efter denne sin Stedfader nævnes Maren Bertelsdatter ofte med Tilnavnet Lindberg.

Bertel Nielsens Forældre kendes ikke, men hans Hustru var Datter af Skræddermester i Kolding JON PEDERSON, døbt i Kolding 6/10 1639 og begravet i Kolding 12/3 1689, og Hustru (viede i Kolding Kirke 13/10 1667) KIRSTEN NIELSDATTER, døbt i Kolding 10/11 1639 og begravet i Kolding 11/5 1698.

Jon Pedersøn var Søn af Ladegaardsfoged i Kolding PEDER JONSON, begravet i Kolding 21/5 1647, 68 Aar gammel, og Hustru MAREN PEDERSDATTER, begravet i Kolding 12/2 1689, 80 Aar gammel.

Kirsten Nielsdatters Forældre var Byfoged i Kolding NIELS IFFUERSØN, begravet i Kolding 19/1 1658, 57 Aar gammel, og Hustru LISBETH JENSDATTER, begravet i Kolding 9/3 1659, 55 Aar gammel.

KILDER

¹ Borgerskabsprotokol; Kirkebogen for Kvong bekræfter ikke dette.

ANDREAS JØRGEN ANDREASEN (COLDING), SOGNEDEGN PAA ASKØ

Han maa i sine unge Dage utvivlsomt have faaet en god Opdragelse med dertil hørende Lærdom og Dannelse, siden han senere var i Stand til at bestride det ham tildelte Skolelærer- og Degneembede. Hans dygtige og vel ansete Fader har rimeligvis ladet ham gaa nogle Aar i Kolding Latinskole, men han har tidligt taget ham ud af Skolen og ladet ham uddanne til Svend i sin egen Skrædderforretning.

Ca. 20 Aar gammel udvandrede han imidlertid fra sin Fødeby til Nakskov, og efter et kortere Ophold her drog han videre til Stokke-marke paa Lolland, hvor han i 1739 nedsatte sig som Skrædder.

Under sit Ophold i Nakskov trolovede han sig 16/2 1739 med Pigen KAREN NIELSDATTER, og 3. Juledag 1739 blev de gift i Stokke-marke Kirke.

I Aaret 1743 blev han Skolelærer i Sandby ved Nakskov, og den 5/6 1750 udnævntes han til Sogne-egn paa Askø, en lille Ø i Smaalandshavet, ca. 6 km Nord for Banholm.¹

Efter Trolovelsen føjede han Ordet COLDINGER til sit Navn og betegnede sig derved som en Mand fra Kolding, eller Colding, som Byen den Gang kaldtes. I Tidsrummet 1739-50 nævnes han flere Gange som ANDREAS ANDREASEN COLDINGER; efter Udnævnelsen til Sogne-egn kaldes han stadig med Familienavnet COLDING.

I Sommeren 1751 mistede han sin Hustru; ved Skiftesamlingen efter hende tituleredes han første Gang „hæderlig og velfornemme Mand.“²

Umiddelbart derefter indgik han et nyt Ægteskab, idet han den 20/10 1751 i Askø Kirke blev viet til MARGRETHE JEPPESDATTER, Datter af en Husmand paa Øen.

Dette andet Ægteskab blev ikke lykkeligt; ofte var der Kiv og Uenighed imellem Ægtefællerne, og da hun var beslægtet med næsten hele Befolkningen – hendes Farbroder var Sognefoged – kunde Degnen ikke paa Øen finde nogen Støtte, thi Beboerne holdt saa godt som altid med Konen. Disse uheldige Forhold blev ikke bedre, som Aarene gik, og gennem de stedlige Justitsprotokoller m. m. er man i Stand til at danne sig et nogenlunde korrekt Billede af Forholdene i Degnens Hus og af Livsvilkaarene paa Øen i Aarene omkring 1770–80.

Degneboligen og Skolebygningen var sammenbyggede; alle Beboelsesrummene var smaa, knebne og lavloftede, og de trængte haardt til Istandsættelse; Loftet var saa utæt, at Straa fra det ovenover liggende Korn ofte hang ned imellem Brædderne; i Køkkenet kunde man kun lige staa oprejst, og fra det førte en Trappe op til Loftet. Køkkenskorstenen blev brugt til Rygning af Fisk, især Flyndere, og i Krogen ved Siden af den var der en Gaaserede; over den var der Plads til Tøjtørring. Boligen var, set udvendig fra, vel vedligeholdt. Til den hørte en Gaardsplads og en lille Have, i hvilken der var opstillet en Solskive – et paa de Tider jævnlig brugt Apparat, eftersom man ganske manglede Ure.

Indtægten af Degnekaldet var saa ringe, at Degnen var nødt til i sine ledige Timer at skaffe sig en Extrafortjeneste ved sit oprindelige Levebrød: Skrædderhaandværket.

De sørgelige Forhold i Hjemmet forøgedes ved, at Degnens Børn tilsyneladende var ulydige og ustyrlige, ligesom det er notorisk, at Konen særlig i de senere Aar ophidsede dem imod Faderen.³

Resultatet heraf blev i Aarenes Løb, at Degnen, der synes at have foretrukket et stille, roligt Liv fremfor et regerende, bydende Regimente, efterhaanden mere og mere trak sig tilbage i sig selv.

Samlivet fik imidlertid en pludselig og bedrøvelig Ende ved, at der Søndag den 30/8 1778 Kl. 9 Form. opstod Ild i Degneboligens Køkken.

I Aaret 1777 havde den ældste Søn af 2. Ægteskab holdt Bryllup, og Familien havde derefter indrettet sig saaledes, at Forældrene med

ialtfald 2 Døtre boede i Skolebygningen, medens det unge Par havde indrettet sig i selve Degneboligen; Køkkenet var dog til fælles Brug.

Den nævnte Morgenstund var Sønnen Jeppe gaaet paa Høstarbejde, og Degnekonen var sammen med Svigerdatteren beskæftiget i Køkkenet; de kogte Vand til The, og de satte Gryder over Gløder paa Skorstenen for at begynde paa Middagsmaden, men der var ikke Tegn til yderligere Ild. Faderen opholdt sig hele Morgenen i sin Lejlighed i Skolebygningen, han havde barberet sig, og han havde hertil af Datteren Apollone faaet bragt varmt Vand. Hun blev derefter sendt ud i Haven for at aflæse Solskiven, og hun gav Faderen, der stod bag de lukkede Vinduer i sin Lejlighed, Meddelelse om, at Klokkeren var 9; saa blev hun sendt op til Kirken for at ringe første Gang, og under hendes Fravær opstod Ilden.

Svigerdatteren, der havde hængt Tøj til tørre i Skorstenskrogen, opdagede først Ulykken; hun gjorde Anskrig og forsøgte sammen med Degnen og hans Kone at slukke Ilden. Under den derpaa opstaaede Forvirring styrtede Degnekonen op paa Loftet for at redde nogle Sager, men hun blev derved saa forbrændt, at hun maatte hjælpes ned og ledes over til en af Nabogaardene, hvor hun om Eftermiddagen afgik ved Døden.

I Askø Kirkebog omtales Begivenheden saaledes: Anno 1778, d. 30/8, som var Dom. XI. p. Trin., opkom en Ildebrand i Degneboligen om Morgenen Kl. 9 slet, hvorved samme tilligemed Skolen blev lagt i Aske. Degnens Kone, MARGRETHE JEPPE'S DATTER GOLDING, som i denne Forskrækkelse gik paa Loftet for at redde noget, blev omringet af Luerne og ilde forbrændt, og efter at hun med Nød var udtaget af Ilden, døde om Eftermiddagen Kl. 4 slet og blev begravet den følgende Dag.

Nu gik Sladdereren. Paa Foranledning af flere af Øens Beboere blev Degnen Dagen efter Branden anholdt, og der rejstes Anklage mod ham for forsætlig at have stukket Ild paa Bygningen og derved foranlediget Hustruens Død. Der blev afholdt Forhør i Sagen, og flere Vidner, ja selv hans Søn og Døtre maatte afgive Forklaring. Sagens Paadømmelse blev fra Fejø Birk henlagt til Falsterland Birketings Ret i Nykjøbing, og Degnen maatte derfor tilbringe længere Tid i Nykjøbing Slots-Arrest. Birkedommer C. KØLLE af Saxkjøbing var Aktor, medens Birkedommer I. KNUB af Sundby var beskikket som Defensor.

Sagen endte med Dom af 20/5 1779, og *Degnen Andreas Colding blev pure frifundet.*

Defensors Indlæg er i høj Grad malende med Hensyn til det ulykkelige Liv, Degnen i mange Aar havde været tvunget til at henleve paa Øen, og det giver tillige et karakteristisk Billede af Forholdene paa den lille, $\frac{1}{2}$ Mil lange og $\frac{1}{2}$ Fjerdingvej brede, fra Omverdenen næsten afskaarne Ø, hvor saa godt som alle Beboerne var i indbyrdes Slægtsforbindelse. Det skal derfor gengives i Uddrag:

„Det er noksom bekendt, at den Vredes Ild, der udbryder imellem Ægtefæller og Slægtninge, er langt mere heftig og uudslukkelig hos dem end hos andre upaarørende Mennesker.

Derfor kan Aktors Beskyldning for Mordbrand mod den arresterede Askø-Degn Andreas Colding slet intet være at reflektere; thi samtlige Askø's 15 Beboere samt deres Præst, velærværdige Hr. Flindt, er selv Anklagere og Sagsøgere, og opkræves til Vidne Degnens egne Børn til at fælde denne efterstræbte, ulykkelige Mand paa deres fattede Formodning og Mistanke om Mordbrand paa Askø Degnebolig.

Med alt dette kommer hverken Degnens Børn eller de andre Vidner udi deres Udsagn og Vidnesbyrd overensstemmende, undtagen at de eenstemmigen har forklaret, at de ikke vidste, hvem der har antændt Ilden i Boligen eller er Aarsagen til samme.

Naar tillige henses til det onde Forligelsesmaal, der har været mellem Mand og Kone, saa og imellem Fader og Børn, saa kan det ikke nægtes, at disse til Vidne antagne og til Vrede opbragte Børn, er som partiske, ja Avindsvidner, at anse.

Saa og imod Øens Beboere, naar de, som ofte er sket, fast hvert Aar paa den Tid, at de skal saa Byg, lod hver Mand 3 à 4 Bæster løse gaa ind udi Kornmarken og der opaad Degnens Korn, hvortil de lo ad ham, – og naar han lod sine Børn gaa ud for at jage Bøndernes Bæster af Kornagrene, piskede de Børnene, saa at de ofte kom grædende hjem, hvorover han har spurgt og tiltalt Bønderne, om det var Ret, og at de burde faa en Ulykke derfor.

Ligesaa har han haft Klammeri med dem om deres Følhopper, som de tøjrede ved hans Korn, og om Skolebrændslet, som de ikke har leveret ham hans fulde Deputat for.

Af hans Kone blev han tilbageholdt deres slette Forhold imod ham for Øvrigheden at andrage, siden hun med hver og een paa Øen var beslægtet, og aldrig et Ord i Huset kunde blive talt, det jo strax blev ombaaert til hver Mand.

Beskyldningen er saa ugrundet som ubevislig, og efter alle Omstændigheder unaturlig og sig selv modsigende; thi ved at omspørge om Coldings Vilkaar og Formue er det Aktor ikke ubekendt, at disse var nu tilsidst langt bedre end tilforn; ja Degneboligen var nu sat i saa god Stand, som ingen kan mindes, at den har været bedre; han havde forsynet sit Hus med Vinterbrænde for 9 Rdl. 3 Mk., købt 3 Lispund Hør, som laa paa hans Loft, ligesaa indkøbt alt det Salt, han skulde bruge til Vinteren.

Hans Embede forrettede han upaaklageligt, det Præsten Hr. FLINDT – uagtet han er Medanklager imod ham – desuanset maa tilstaa i den af Aktor vedlagte Attest.

Forøvrigt viser Forhørene, hvem der i Degneboligens Køkken den Morgen, Ilden skete, har kogt Thevand og haft med Ild at bestille samme-steds, nemlig Degnens Datter, saa er det ikke urimeligt, at Ildsvaaden der-ved af Vanvare og Uforsigtighed kan være foraarsaget, da aldeles intet er bevist, som kan gøre Degnen skyldig udi denne ham tillagte Ugerning.

Jeg maa derfor ærbødigst paastaa, at Aktors mod Degnen formerede haarde Beskyldning tilsidesættes, og at han Andreas Colding for Aktors Til-tale i denne Sag aldeles frifindes.“ —

Skønt man vel burde have ventet, at Degnens sidste ulykkelige Ægteskab maatte have afskrækket ham fra igen at søge sig en Hustru, viser det sig dog, at han den 4/12 1780 holdt Trolovelse med Pigen ANNE HANSDATTER fra Sundby i Thoreby Sogn paa Lolland. Bryl-luppet var berammet, men kom ikke i Stand, da Degnen, som det synes, temmelig pludseligt døde under sit Ophold i Sundby.

KILDER

¹ Fyens Stifts Kollatsprotokol for Degne. 1730–1804. – ² Fuglse Herred, gejstlig Skifteprotokol. – ³ Maribo Amts Justitssager 1774–96, Pakke Nr. 592, b, Sag Nr. 29. Fejø Birks Justitsprotokol 1772–92, 260–70.

KAREN NIELSDATTERS SLÆGT

KAREN NIELSDATTERS Fader var Tobaksspinder i Nakskov NIELS MADSSØN, døbt i Nakskov 10/4 1683, død i Nakskov 30/12 1730; han blev gift i Nakskov 22/1 1708 med SOPHIE LISBETH RASMUSDATTER, født i Nakskov 6/2 1684, død i Nakskov 4/1 1752.

Niels Madsøn var Søn af MATHIAS NIELSØN, født 1642, død 17/3 1715, formentlig Købmand i Nakskov, og hans 2. Hustru (gift i Nakskov 1679) KIRSTEN HINTZDATTER, død i Nakskov 1689.

Sophie Lisbeth Rasmusdatters Forældre var RASMUS PEDERSØN, død i Nakskov 24/11 1696, 54 Aar gammel, løste 1680 Borgerskab som Knivsmed i Nakskov, og Hustru SOPHIE PEDERSDATTER, død i Nakskov 8/1 1722.

Mathias Nielsøn var Søn af Kæmner i Nakskov, NIELS MATHIESØN, nævnes 1649, og hans Hustru MAREN, der nævnes som Fadder i Nakskov 1640–47.

Niels Mathiesøn var Søn af Købmand i Nakskov MATTHIAS NIELSØN, efter hvem der var Skifte i Nakskov 1613, og Hustru ANNE

CHRISTOPHERSDATTER SCHØLLER, født i Ribe, død i Nakskov 1637 og Datter af CHRISTOPHER IFVERSON SCHØLLER, født 1534, død 1592, og Hustru (viede i Ribe 1567) KAREN HANSDATTER, død 1592 (? 1602); han var 1556 Skriver paa Gram og ca. 1568 Slotsskriver paa Riberhus. En Sønnens Datterdatters Datterdatter af dette Ægtepar var ANTOINETTE AUGUSTA HOLCK, der omtales senere, se Side 34.

ANDREAS ANDREASEN COLDING, KOFFARDIKAPTAJN

Han var tilstede paa Askø ved Skiftet efter Moderen i 1751, men efter at Faderen i Slutningen af samme Aar havde giftet sig anden Gang, var Børnene af 1. Ægteskab ikke velsete i det fædrene Hjem.

Efter at han havde forladt Hjemmet, blev han Skibsdreng, og han kom aldrig mere tilbage til Askø. Om hans Liv tilsøs i de første Aar vides intet, han tjente sig efterhaanden op, og den 11/12 1771 tog han i Kjøbenhavn Borgerskab som Skibsfører.¹ Sønnen, Overlærer Colding i Aalborg, skriver: „Han har ved Læsning og paa sine Rejser erhvervet sig en ikke ubetydelig Dannelselse; samlede sig vel et Par Hundrede gode geografiske, statistiske og historiske Bøger foruden en Samling af Søkort og Landkort.“

I de følgende Aar førte han Skib for det finmarkske Handelskompagni, og i Sommeren 1772 indtog han en Ladning Fisk og Tran paa Øen Loppen Vest for Hammerfest i Norge. Den derværende Sognepræst, RICHARD BERG, vilde gerne til Kjøbenhavn for at søge et nyt Embede, og han bad da Colding om at maatte sejle ham selv, hans Hustru ANNA HELENE, født HOLCK og dennes Søster, Jfr. ANTOINETTE AUGUSTA HOLCK, til den danske Hovedstad; Colding gik ind paa Anmodningen, men Rejsen blev bestemt saa sent, at Skibet af Hensyn til den ublide Aarstid maatte lægge sig i Vinterleje ved Listerlandet ved Norges sydligste Ende. Her fik de i lang Tid Ophold hos Sognepræsten i Vanse, SØREN BUGGE, en for Familien iøvrigt ganske ukendt Mand.

Pastor Berg, som under Rejsen hertil havde været utilfreds med Pladsforholdene ombord, vilde ikke sejle videre med Colding, og Enden paa den Sag blev, at han traf Aftale med en anden Skibsfører om Rejsens Fortsættelse. Hans Svigerinde vilde derimod fortsætte med Colding, og saa var der naturligvis ikke andet at gøre, end at Parret maatte vies. Pastor Bugge gik beredvilligt ind paa dette Arrangement. Overlærer Colding skriver herom: „I Vanse Kirke

stod der da den 6/12 1772² et Bryllup under disse ret usædvanlige Omstændigheder. Pastor Bugge, denne gæstfri Mand, gjorde mine Forældres Bryllup og gjorde det galant. Gæsterne var indbudt til et almindeligt Søndagsgilde og anede intet om, at de kom til Brudefest. I et Overværelse stod min Fader parat tillige med Degnen eller Klokkeren med Brudeskammelen. Mærkelig er den Gæstfrihed, hvormed en vildfremmed Mand uden mindste Vederlag – thi i Skibet var kun Fisk og Tran – paatog sig en saa stor Ulejlighed og Bekostning. Vintersejladts var foreløbig umulig; det unge Par maatte tilbringe deres Hvedebrødsdage hos den gæstfri Præst i Vanse.“

Først hen paa Foraaret lykkedes det Colding at faa Skibet fri af Isen, saa at Turen kunde fortsættes til Kjøbenhavn; hertil ankom de den 28/4 1773.

Gennem en den 13/4 1782 indsendt Ansøgning til Kongen om at faa Karakter som Løjtnant i Sø-Etaten faar man et Billede af Rejser i oversøisk Fart: I 1777 havde han Kommandoen over „St. Croix“, der tilhørte den grønlandske Handel, og han sejlede da til Algier med kongelige Presenter, i 1772 var han paa et Krydstogt i de vestindiske Farvande, og senere foretog han endnu 2 Rejser til disse Egne.

Desuden fortæller Sønnen: „Hans sidste Rejse var til Frankrig med Fregatskibet „Jupiter“, som han efter Ordre solgte i Bordeaux. Her opholdt han sig i Rædselstiden (1793) i flere Maaneder. Min Fader maatte i Forretninger ogsaa rejse op til Paris, hvor Pøbelen en Dag vilde slæbe ham til Lygtepælen, fordi han af Uvidenhed ikke bar Nationalkokarden; men da dette Tegn blev fæstet paa hans Hat af en velklædt Mand, der opdagede og udraabte, at han var dansk, blev han omfavnet og næsten baaret i Triumf af den samme Skare.“ Senere fortæller Sønnen: „Disse forskellige længere, vellykkede Rejser, som alle blev fuldført „til Nytte og Vedkommendes Velbehag“, skaffede ham „Anseelse som en dygtig Sømand med bedste Vidnesbyrd om en god Opførsel“, og har tillige bidraget til at skaffe ham en Del Formue.“

Den 8/5 1782 fik Colding den ønskede Karakter som Løjtnant i Sø-Etaten med Ret til at bære den dertil hørende Uniform.³

Familien flyttede i de Aar en Del rundt i Kjøbenhavn og havde vanskeligt ved at finde et blivende Sted; i Foraaret 1787 tog den endelig til en Bondegaard i Udesundby ved Frederikssund, hvor Hustru og Børn boede, medens Kaptajnen vedblev at fare tilsøs.

Han maa være kommet til Kjøbenhavn i Løbet af 1794, og han tog da strax ud til sin Familie i Udesundby.

Paa sine mange Rejser havde han naturligvis maattet døje en Del Strabadser; en Gang forliste han med sit Skib under Øen Texel i Holland, og han fik derved sin højre Arm saa stærkt beskadiget, at han siden da var stivarmet.

Omkring Aar 1795 flyttede han til Holbæk, hvor han købte en stor Købmandsgaard med tilhørende Avling; den laa i Smedelundsgade. Han interesserede sig især for Avlingen og forøgede denne ved Tilkøb fra Holbæk Ladegaard – under 25/9 1799 og 28/2 1800 fik han Arvefæstebrev paa henholdsvis „Parcel Nr. 3“ og „Fogedvænget“ – og han anlagde efter de bedste fremmede Forskrifter en fin stor Have ved Avlsgaarden, der laa udenfor Smedelunds Port. Boligen var, efter alt hvad der foreligger, fortrinligt indrettet med smukke, solide Møbler, og alt i alt var han velsitueret. Som ovenfor omtalt ejede han en Del gode Bøger foruden en Samling Sø- og Landkort; men endnu betydeligere var hans Samling af gode Kobberstik, som i nette Rammer prydede de fleste af Værelserne; han holdt 2 tyske Aviser, Hamburger Correspondent og Altonaer Mercur, og han var Medlem af et Læseselskab, der aarligt udsendte halv- eller helvidenskabelige Skrifter; Rahbeks Tilskuer og Værker af Ewald, Samsøe o. fl. blev flittigt læst.

Fra Opholdet i Holbæk skrev Bekendtskabet sig med den daværende Sognepræst og Provst TROELS SMITH og dennes Familie, med den gamle velstuderte og godmodige Degn JENS SCHREIBER⁴ og med den belæste Toldkasserer HONUM, gennem hvem Familien stadig blev forsynet med nye Bøger, og hvis Ejendom og smagfulde Have laa lige overfor Kaptajnens Gaard.

I Ferierne, særligt i Sommerferien, fik Kaptajnens jævnligt Besøg, saaledes af hans tvende Nevøer af Familien Budde, deriblandt især JENS HENRIK BUDDE, stud. theol., senere Kammerraad, Landvæsenskommissær, Ejer af Herlevgaard ved Frederiksborg; han var Søn af Provst CHRISTOPHER BUDDE til Tingvold i Norge og MARGRETHE HOLCK. Om ham skriver Overlærer Colding: „Han kom hver Sommer en Maanedstid ud til os i Holbæk og blev betragtet af os alle som en kær Broder.“

I 1798 fejredes i Holbæk den ældste Datter, ZEPHORAS Bryllup med daværende Distriktslæge PETER CHRISTIAN SCHJØT BAGGER i Holbæk.

Alt syntes nu at være lagt saa godt til Rette som muligt. Den til Ejendommen hørende Krambod i Smedelundsgade styredes af en Svend (eller Karl, som han altid kaldtes), medens Kaptajnen selv

varetog alle Kontorforretningerne, men desværre – med Krambodhandelen gik det kun daarligt; dels var Havneforholdene i Holbæk ikke gode, og dels var Oplandet for lille til at bære Omkostningerne ved Driften, men dertil kom Udygtighed og Upaalidelighed fra Karlens Side.

I 1805 besluttede Colding da – mens Legen var taalelig – at afvikle Virksomheden, og under 24/6 1805 solgte han baade Købmandsforretningen og Jordene. Enhver fik sit betalt, og han selv fik endda lidt tilovers, men det meste af hans sammensparede Formue, som, da han kom til Holbæk, maa have været meget betydelig, var tabt. Saa havde han ydermere den Ærgrelse at se Krambodkarlen nedsætte sig i Holbæk og blive en velstaaende Købmand.

Familien flyttede til Kjøbenhavn og indlejede sig paa Store Købmagergade, nuv. Nr. 43, tæt ved Løvstræde. De holdt her Pensionat og sluttet Middagsbord. En ung Pige ANNA ELISABETH (LISE) DONS af norsk Slægt hjalp til i Huset og gjorde her Bekendtskab med en af Middagsgæsterne, WERNER LUDVIG BLÆDEL, senere Sognepræst til Assens. De holdt Bryllup 1807. Hun kom senere ofte paa Besøg hos Kaptajns Enke.⁵

Aaret efter Flytningen til Kjøbenhavn blev Datteren NICOLINE SOPHIE FRIIS COLDING, som i et Par Aar for sin Sundheds Skyld havde været i Huset hos Sognepræst JØRGEN CHR. SVITZER i Reerslev, gift i Holbæk med daværende Adjunkt ved Roskilde Latinskole, DANIEL PETER SMITH, Søn af Provst Troels Smith i Holbæk.⁶

Den 20/3 1808 døde Koffardikaptajn Andreas Colding af Vattersot, og den 24/3 blev han begravet paa Assistens Kirkegaard.

Skifte efter ham blev holdt i Kjøbenhavn den 21/3 1808, og Boets Beholdning fandtes at udgøre ialt 369 Rdl.

KILDER

¹ Kbh. Raadstue-Arkiv. Protokol 1749-84. – ² Opgivelse fra det norske Rigsarkiv i Oslo. – ³ Protokol over kgl. Resol. i Sæetaten i Aaret 1782, Sag Nr. 59, pag. 375 (Rigsarkivet). – ⁴ Jfr. A. Petersen: Sjællandske Degnehistoric. 214. – ⁵ Pers. Tidsskr. 1. R. II. 93. – ⁶ Pers. Tidsskr. 2. R. II. 44.

ANTOINETTE AUGUSTA COLDING, FØDT HOLCK

Hendes Fader, EILER PETER OLUFSEN HOLCK, blev døbt i Thronhjems Domkirke 21/4 1708; han blev Student fra Christiania Skole 1726, derpaa Kapellan til Stadsbøjden og i 1737 Sognepræst til

Christianssund („lille Fosen“), Bramsnæs og Øen Grip. Han var Søn af Major ved det norske Artilleri OLUF (eller OVE) BOYESEN HOLCK, der døde som en gammel Mand, og Hustru (viede i Christiania 1707) ANTOINETTE AUGUSTA PETERSDATTER LORENZ. Majorens Forældre var BOYE JENSEN (HOLCK), rimeligvis Rektor i Frederiksstad i Norge, og Hustru SOPHIE OLESDATTER, om hvem iøvrigt intet vides. Antoinette Augusta Lorenz's Forældre var Assessor PETTER LORENZ, der 1662 var Proviantforvalter i Frederikssten og senere Trælasthandler i Frederiksstad, og som i 1689 skænkede en Altertavle til Id Kirke i Norge, og Hustru ANE NILSDATTER, død i Frederikshald 1728; hun var Datter af den rige Trælasthandler, Borgmester, Præsident i Frederikshald NILS HANSEN MENG, død Frederikshald 1676 og Hustru (viede 1630) JOHANNE CHRISTENS DATTER, født i Dynegaard.¹ Antoinette Augusta Lorenz havde tidligere været gift med Rektor i Christiania, Magister EILER LAURITSEN HIRNKLOW, død i Christiania 12/7 1706.

Hendes Moder, ZEPHORA CHRISTIANS DATTER FRIIS, blev født paa Molde i Norge 6/10 1716 og gift 28/7 1743 med ovennævnte Pastor Eiler Peter Holck. Hun var Datter af Tolder i Molde, senere ved Nordmørs Toldsted i „lille Fosen“ CHRISTIAN FRIIS, der døde i Christianssund den 4/10 1756, 76¹/₂ Aar gl., og dennes første Hustru SUSANNE PEDERS DATTER KAASBØLL, der formenes død i Christianssund ca. 1719; hun var Datter af PEDER NIELSEN KAASBØLL, død Kjøbenhavn 14/5 1693, Foged over Ørkedal, senere Stiftamtsskriver i Trondhjems og Nordlands Amter samt Magistratspræsident i Throndhjem og Hustru MILLE EILERS DATTER SCHØLLER, en Datter af Assessor i den norske Hofret, Raadmand i Throndhjem EILER CASPERSEN SCHØLLER, født Throndhjem 21/4 1628, død Throndhjem 14/12 1705 og hans 1. Hustru GUNILLE MELCHORS DATTER FALCH, født i Hitteren 6/1 1628, død Hevne 23/2 1662²; Eiler Schøller var Søn af CASPAR CHRISTOPHERSEN SCHØLLER, født Ribe 1582, død Throndhjem 1661, der 1604 drog til Norge, hvor han 1612 blev Officer og senere Stiftsskriver i Throndhjem Len, og Hustru (viede Throndhjem 1607) ELLEN CHRISTENS DATTER JYDE, født Throndhjem 1587, død 1657, Datter af Borgmester i Throndhjem CHRISTEN JENSEN JYDE og Hustru ANNE HANS DATTER.

Caspar Schøller var Søn af CHRISTOPHER IFVERSEN SCHØLLER, der nævnes foran blandt Karen Nielsdatters Forfædre.

Gunille Falch var Datter af Præsten til Hitteren Præstegæld i Fosen Len MELCHIOR JACOBSEN FALCH, død Hevne 1639, og Hustru

MILLE CHRISTENSDATTER ØNDEN, hvis Bryllup i Hevne Præstegaard 1619 var en af de Begivenheder, som gav Anledning til den senere Proces imod ANDERS ARREBO, den daværende Biskop i Throndhjem.³

Melchior Falch var Søn af Laugmand i Throndhjem JACOB PEDERSEN, født 1530, død Throndhjem 1633, og Hustru MARGRETHE PEDERSDATTER, født 1556, død Throndhjem 1622.

Om sin Barndom fortæller Antoinette Holck:

„Da jeg var 5 Aar gammel, mistede jeg min Moder Zephora, født Friis; hun døde i Christianssund den 27/12 1753. Hendes Død kom ganske uventet og af et besynderligt Tilfælde. 1ste Juledag bar hun et Barn til Daaben; ved sin Hjemkomst klagede hun over Smerte i sin ene Finger uden foregaaende Sygdom, senere derpaa i Haand og Arm, og 3die Juledag døde hun, vistnok under haarde Lidelser, da ingen af os Børn maatte komme til hende.

Hvad min Fader Pastor Eiler Holck angaar, var hans 1ste Sogneald, Christianssund med tilhørende 2 Annexkirker, et meget besværligt Kald. Øen Grip, en lille temmelig langt, ca. 1¹/₄ Mil, til Havs liggende nøgen Klippeø, var forsynet med et Kapel og beboet af nogle Fiskere, ialt ca. 150, som i Storm og Uvejr ofte maatte ty op i Kapellet for ikke at bortskyllles. Paa en af sine Annexrejser til denne Ø, hvælvede (kæntrede) min Faders Baad i det haarde Vejr; hver Mand druknede, og kun Præsten blev reddet ved at hugge sin Tollekniv i Kjølen og holde sig fast ved den en hel Dag, indtil forbisejlene Fiskere bjergede ham; fra den Dag af var hans højre Arm aldeles lam, han spiste og skrev med venstre Haand og søgte forgæves Helbredelse ved, hver Gang et Kreatur blev slagtet, at bruge den da bekendte Kur at jage sin Arm ind i Dyrets varme Blod.

Ogsaa selve Christianssund Købstad, der vel paa den Tid havde ca. 1000 Indbyggere, ligger paa en nøgen Klippeø; den har derfor ingen selvstændig Kirkegaard, men Ligene blev begravede i Annexet Bramsnæs, et udgaaende Huk af Fastlandet.

I 1754, da jeg var 6 Aar gammel, blev min Fader forflyttet til Ørlandets store Præstegæld, det nordlige yderste Næs ved Indsejlingen til Throndhjems Fjord. Dette Kald kunde berige sin Mand og var et behageligt Opholdssted med vid Udsigt over til Øen Storfosen og til de paa Throndhjemsfjorden opsejlene Skibe. Der fandtes her store Fiskerlejer, og Fader maatte holde en Karl dels for at styre Avlingen og dels for fra Kyndelmisse til April at tage imod og tilvirke Tiendefisken.

Kun 4 Aar havde han været der paa Stedet og var allerede kommet saa vidt ved klog Økonomi, at han havde betalt den Gæld, som han ved sin Forflyttelse maatte gøre; ja han havde endogsaa lagt sig lidt til bedste, da han paa en sørgelig Maade pludselig forlod Verden i sit 52de Aar. 2den Juledag 1759, just da han vilde træde ind i Vaabenhuset i sin Annexkirke paa det yderste Næs, gled han, da det var Barfrost, og styrtede bag over,

og da han ej kunde gribe for sig med den stive Arm, slog han Baghovedet saa voldsomt mod en Sten, at han døde 2 Timer efter.

Da min Fader døde, efterlod han sig ialt 3 Døtre og 1 Søn; en 4de Datter var død forinden ganske ung. Jeg kom da først i Huset hos min Farbroder Major ALBRECHT CHRISTOPHER HOLCK, der ejede Gaarden „Kirkesæter“ med 3 Savbrug i Hevne Præstegæld, en god og rettænkende Mand. Hans Hustru ANNA KAAE var derimod grisk og ikke altfor naadig mod en lille Brødæder, som ikke kunde betale. Efter 4 Aars Forløb var jeg derfor glad ved at blive taget i Huset af min Morbroder, Sognepræsten til det store, meget indbringende Kald Bodø Præstegæld i Nordlandene, Konsistorialraad, titulær Biskop NICOLAJ CHRISTIAN FRIIS, født Christianssund 1/2 1714, død Bergen 22/5 1777, der besad en stor privat Formue, som han havde giftet sig til med en gammel Enke, SOPHIE À MØINICHEN-KOLDERUP, død Bergen 22/1 1779, der skønt hun var ca. 20 Aar ældre end Biskoppen dog overlevede ham. Hos denne Mand, som havde et naturligt og menneskekærligt Hjærte overfor os forældrelose Børn, og i hvis Hus mine 2de Søstre allerede i Forvejen opholdt sig, fandt jeg et Hjem, hvor jeg aldrig led Mangel. Denne Mands Levemaade havde forøvrigt megen Lighed med en rig katolsk Prælats; han herskede som en Sultan over sine Husfolk, og vi Søkende (selv havde han ingen Børn) maatte staa som Støtter langs Væggene, naar han kom ind. I Omegnen var han derimod mindre godt lidt, dels paa Grund af denne sin Hoffærdighed, forbundet med Hang til Blødagtighed og Velleevned, dels paa Grund af sin Djærvhed, der gjorde ham frygtet.“

Overlærer Colding tilføjer om denne Mand:

„Min Moders Erindringer fra sit Ophold paa Bodø afgiver mærkelige Bidrag til Kundskab om den Tids Levemaade. Vinkælderen var stedse ypperligt forsynet og blev holdt langt mere i Ære end Biblioteket. Amtmand Holm og Biskop Friis var begge store Drikkebrødre; men denne Lighed var ogsaa det eneste Baand imellem dem. Amtmanden var ingen god Mand og hadede Bispen hjærteligt for hans Modstand i Embedssager og hans splendide Levevis, hvorved han saa sig selv fordunklet. Ikke desto mindre gæstede de jævnligt hinanden, og da var et halvt Anker Rhinskvind deres sædvanlige Maal, hvoraf de aldrig skadte noget. Biskoppen især kunde aldrig drikkes under Bordet. Kun en Gang kom han i den Henseende tilkort. Han var til Gæst hos Amtmanden tillige med sin gamle Kone og sine 3 antagne Pigebørn; ingen andre var tilstede end de 2 Mænd og de 4 Fruentimmere. Drankerne kom i en rasende Strid, og Amtmand Holm var lav nok til at overfalde og mishandle den mod Sædvane overvældede Mand, som ikke kunde rejse sig af Stolen. Et Nøgleknippe af den gammeldags Sort blev slaæet Biskoppen voldsomt i Ansigtet, og hans Liv var endogsaa i Fare, om ikke Pigebørnene, som omringede deres saa dybt fornærede Velgører, hvem de dog elskede, havde faaet tilkaldt Amtmandens Folk. Fra den Tid havde saa det Bonfraterskab en Ende.“

Efter sin Konfirmation i Biskoppens Hus blev Antoinette Holck sendt paa tvende Aar til Bergen for at lære Haandarbejder og Stadens Sæder, og hun boede her hos Politimester, Kancelliraad HOLST, som var lidt af Familien. Derfra vendte hun tilbage til Biskoppen paa Bodø, og hun blev nu der i flere Aar. Imidlertid var hendes ældste Søster ANNE HELENE HOLCK blevet gift med Pastor RICHARD BERG; hun rejste da op til hende, og den 6/12 1772 blev hun, som foran nævnt, gift med Skibsfører ANDREAS COLDING.

Ved Mandens Død i 1808 boede Ægteparret paa Store Købmagergade, og Enken vedblev at leje et Par Værelser ud til Pensionærer samt at holde et pænt sluttet Middagsbord. 1812 flyttede den ugifte Datter ANE til Grosserer MENDEL LEVIN NATHANSON som Husbestyrerinde og Opdragerinde for hans Børn, og her forblev hun til sin Død. Moderen tog til Datteren NICOLINE, der jo var gift med DANIEL PETER SMITH, den Gang Adjunkt ved Roskilde Latinskole; da han i 1815 blev Sognepræst i Saxkjøbing, flyttede hun med. Da han i 1819 blev kaldet til Sognepræst til Horslunde ved Nakskov, flyttede Svigermoderen til sin Søn ANDREAS CHRISTIAN COLDING, Ejer af Nygaard i Brøndbyøster Sogn, 1 Mil Vest for Kjøbenhavn. Her forblev hun til Sønnens Død i 1836 og var lige til sine aller sidste Aar en ualmindelig rask og rørig Kone, som, da Svigerdatteren var svag, særlig lidende af Asthma, tog sig af Bedriften, stod tidligt op om Morgenen for at skumme Mælk, luge og passe Haven etc.

I 1836 flyttede Antoinette Colding sammen med sin Svigerdatter til Kjøbenhavn; de boede først paa en 1. Sal paa Hjørnet af Vesterbrogade og Værnedamsvejen (nuv. Vesterbrogade Nr. 82) senere i Studiestræde, nuv. Nr. 12, hvor hun døde den 26/4 1843. Først i Løbet af de sidste 1½ Aar faldt hun stærkt sammen og blev en Del sløvet.

KILDER

¹ Pers. Tidsskr. 2. I. 74. — ² Ligprædiken af J. M. Herdal. Kbh. 1681 (Kgl. Bibl. Kbh.). — ³ H. Rørdam: Anders Christensen Arrebo. I. 94.

NIELS ANDREASEN COLDING, STYRMAND

Brodersønnen, Overlærer Colding i Aalborg, skriver om ham:

„Min Farbroder skrev sig ikke Andreasen; han var ca. 20 Aar yngre end min Fader, med hvem han i flere Aar havde faret som Styrmand. Senere foer han i mange Aar som Oberstyrmand paa Ostindien og Kina. Skibsfører

var han ikke, men han førte dog en Gang en Koffardifarer hjem for Handels-
huset Duntzfeld, da Skibets Kaptajn var død paa Rejsen.

Min Farbroder var bekendt som en god Navigator, men han manglede
vistnok en Del af den Dannelse, som fordres af en Skibsfører paa den Slags
Farter.

Det Duntzfeldske Hus, hvilket han i mange Aar havde tjent, havde
stedse megen Tro til hans Ærlighed og Dygtighed som Styrmand og ud-
betalte ham i hans Alderdom en Pension. Han havde ogsaa selv nogen Formue.
Han købte sig først et Hus i Grønnegade (urigtigt, skal være Borgergade,
nuv. Nr. 3) her i Kjøbenhavn og senere et Hus i Store Kongensgade tilvenstre
fra Kongens Nytorv. Paa dette Sted har jeg besøgt ham og hans Kone fra
og til, naar mit Madskab og min Mave var tom. Jeg blev altid modtaget
med den største Venlighed og Hjertelighed, men maatte omhyggelig skrabe
mine Støvler af og tørre Fødderne paa Reposen paa Trappen; Faster Zara
var en ejegod og forstandig Kone, en sand Hollænderinde med Hensyn til
Renlighed.

Faster holdt meget af alle os Søkende; hun havde tjent i flere Aar hos
mine Forældre, især var min Broder hendes Yndling. Var hun blevet Enke,
vilde vi sikkert have arvet Stumperne og min Broder Broderparten. Desværre
døde hun paa en Tid, da ingen af os var nærværende. Den gamle Niels var
ikke Menneskekender, og sløvet af Alder indlod han sig paa et nyt Giftermaal
med et yngre spekulerende Fruentimmer, om hvis Navn jeg aldrig har hørt
noget; hun blev kort efter Enke og Ejer af den hele Herlighed, som næppe
har været saa ganske ubetydelig.“

ZEPHORA CATHRINE BAGGER, FØDT COLDING

Hun fik utvivlsomt som Skibskaptajns øvrige Børn en forholdsvis
god Opdragelse; sammen med Forældrene flyttede hun fra Kjøben-
havn til Udesundby ved Frederikssund og stiftede her Bekendtskab
og Venskab med Familierne Lange og Fønss, i hvilke der var for-
skellige med hende jævnaldrende Børn, særlig HENRIETTE og LENE
FØNSS. I Holbæk, hvortil Forældrene flyttede ca. 1795, lærte hun paa
lignende Maade Provst Smiths Familie at kende.

Broderen, Overlærer Colding i Aalborg, skriver om hende:

„Hun var paa eengang klog, sparsom og godgørende. I Viborg har
vist adskillige tabt ved hendes Død, men næppe savnes hun af nogen mere
end af mig. Jeg mindes godt, at hun var med at lære mig ABC'en, og i mine
yngre Aar havde hun stor Indflydelse baade paa min Karakter og paa min
Dannelse. Hun bidrog til, at jeg usædvanlig tidligt fik Sans for god dansk
Læsning, og hun lærte mig en Mængde Smaadigte. Efter at jeg var blevet
Student, var hendes Hjem mit kæreste Opholdssted i Ferien.“

Søsteren, Nicoline Smith, skriver til Kusinen Jessine Lahde:

„Den 7. Decbr. havde jeg den Sorg at miste min kære Søster (Zephora). Hun hensov blidt og stille efter 8 Dages Sygdom, Inflammation i Lungen, kort efter at hun havde fyldt sit 85de Aar. Vi skrev hinanden jævnligt til, saa jeg savner hende meget. Hendes Breve var altid som en mundtlig Samtale, og jeg glædede mig, naar jeg saa hendes Haandskrift. Jeg troede altid, at hun havde naaet Moders Alder, men Gud vilde nu give hende den Fred og Ro, som hun i den sidste Tid havde ønsket sig. Gud lønne hende for al den Fromhed og Kærlighed, som hun lige til det sidste havde for alle dem, som hun levede sammen med her paa Jorden. Nu er hun samlet med alle de kære, som er gaaet forud. . . . Hun efterlader sig nok nogle Tusind Daler, som bliver delt mellem begge Sønnernes Børn.“

Forskellige andre Breve fortæller om hendes Interesse for den yngre Slægt.

Hendes Mand PETER CHRISTIAN SCHJØT BAGGER¹ var først i Apotekerbureauet i Holbæk, 1789 nævnes han som Apotekersvend hos daværende Apoteker WORSØE i Holbæk, der var gift med hans Søster CATHRINE HEDVIG BAGGER; 1784 blev han dansk Jurist, 1792 tog han kirurgisk Examen og blev Kompagni-Feltskær, 1793 Underkirurg i Hæren, 1796 Distriktslæge i Holbæk og 1807 i Viborg; i 1815 blev han Krigsraad.²

Han var Søn af JACOB JACOBSEN BAGGER, Sognepræst til Skamstrup og Frydendal, senere i Kundby og dennes anden Hustru WIBECKE CLAUDATTER BUCH.

Zephora Bagger blev efter Mandens Død boende i Viborg og flyttede i de senere Aar sammen med sin Søn ANTON (Apoteker i Viborg), i hvis Hjem hun døde.

Ægteparret ligger begravet paa Viborg Kirkegaard.

KILDER

¹ I Lengnicks Stamtavle over Familien A. A. Colding er Baggers Navn forkert anført. — ² Carøe: Den danske Lægestand. 1786–1838. Kbh. 1905.

ANNE HELENE COLDING

Ane Colding, som hun almindeligvis kaldtes, var ugift og opholdt sig i sine yngre Aar i Forældrenes Hus, henholdsvis i Frederikssund og i Holbæk. Efter Faderens Død i 1808 boede hun sammen

med Moderen, indtil hun i Aaret 1812 kom i Huset hos daværende Grosserer MENDEL LEVIN NATHANSON, den senere Etatsraad og Redaktør af Berlingske Tidende; her forblev hun til sin Død.

Pastor FERDINAND NANSEN udtalte sig om hende som følger:

„Hun betragtedes efterhaanden ganske som Lem af den Nathansonske Familie, hvor hun var behjælpelig ved alle Børnenes Opdragelse. Hun var godt begavet, havde en klar og sund Forstand, var i høj Grad retsindig og sandhedskærlig samt havde et trofast og kærligt Hjærte.

Hendes Ophold i det Nathansonske Hus medvirkede utvivlsomt til, at Børnene, som i Skolen havde deltaget i den kristelige Religionsundervisning, forlangte af Faderen at blive døbt. I Frederiksberg Kirke blev den 16/8 1828 5 af Børnene døbt med Familienavnet NANSEN, nemlig: LOUISE, født 1810, JULIE, født 1811, JACOB, født 1813, ANTON, født 1816, samt den yngste FERDINAND, født 1825. Jomfru Ane Colding var Fadder for dem alle og blev saaledes ganske naturligt en Støtte for vor Opdragelse i Kristendommen, som ingenlunde hæmmedes ved noget som helst i Hjemmet. Navnlig blev vi ved hende tidlig vant til at søge Kirken, idet vi stadig fulgtes med hende i Vor Frue Kirke.“

Digteren HENRIK HERTZ, der kom stadigt og hyppigt i det Nathansonske Hjem, har i sin Epistel „Den glemte Paraply“ givet et Billede af Livet og af Jomfru Ane Coldings Færd i det Nathansonske Hjem.

Etatsraadinde LOUISE HENRICHSEN, født NANSEN, der var gift med Rektor RUDOLPH HENRICHSEN ved Latinskolen i Odense (hans 2. Hustru), udtalte:

„Ane Colding var af Middelhøjde, havde en ypperlig Forstand og forstod særlig godt at omgaaes min Fader. Mine Forældre var hun inderligt hengiven.

Billede af hende har vist aldrig existeret. Engang hun bøjede sig over et Bord, hvorpaa der stod et tændt Lys, antændte dette hendes Kappe, hvorved hun fik et Par slemme Brandsaar og Ar paa den ene Kind, som altid vanzirede hende senere hen.

Hun elskede alle os Børn ret af Hjærtet. Endnu staar det levende for mig, hvorledes hun modtog Henrichsen og mig nede i Porten til Ejendommen paa Nørregade, lige for Krystalgade, da vi fra Sorø kom ind til Byen i Besøg.

Da Ane Coldings Søster Zephoras Barn blev født i Kjøbenhavn, var Ane hos hende og passede hende; her hændte det da, at hun gik med Barnet paa Armen, og at dette da pludseligt fik Krampe. Herover blev Ane Colding saa forskrækket, at hun ikke senere kunde røre den Arm, i hvilken hun havde baaret Barnet. Armen visnede hen, og Fingrene paa Haanden bøjede sig helt sammen.“ (Denne Hændelse maa være af ældre Dato.)

Anne Helene Colding døde hos Grosserer Nathansons paa Nørregade den 4/10 1842, omtrent 65 Aar gammel.

Ved Bortførelsen fra Hjemmet udtalte Nathansons ældste Søn cand. theol. Jacob Nansen følgende Afskedsord:

„Idet Du, o, elskede afdøde! drager bort fra det Hus, hvor Du i saa mange Aar levede og virkede, skylder vi Dig vel et venligt og taknemmeligt Afskedsord. Thi det var en Kærlighed, hvormed Du omsluttede os alle, som ellers – og selv da kun sjældent – ses mellem nærmeste Frænder; en Kærlighed, som aldrig søgte sit eget, men opofrende hengav sig for vort, som følte varmt og inderligt for alt, hvad der vedrørte os, sørgede med de sørgende og var glad med de glade, som med omhyggeligt Øje fulgte os fjernt som nær, og intet oversaa, der syntes at kunne tjene vort Vel; en levende Kærlighed, som fra Hjærtets dybe Grund traadte frem i Gærning som i Ord; en sand Kærlighed, der hvilede i Kærligheden til Gud, saavist som den havde det højeste, det for Mennesket dyrebareste og helligste, til sit Maal. . . .

Hav Tak for den Omhu, Du delte med vore Forældre for at vejlede os yngre til hvad, der er godt, ædelt og skønt, for den Tro, hvortil Spiren gennem Dig indplantedes i vore unge Hjærter, – ja, Tak fordi Du i vor Barndom lærte os at folde vore Hænder i Jesu Navn.

Velsignet skal Dit Minde være iblandt os, hædret Dit Navn, taknemmeligt ihukommet Din Gærning.

Fred og Naade være med Dig hos Herren, den barmhjærtige!

Du har elsket meget; meget skal Dig og forlades! Amen!“

ANDREAS CHRISTIAN COLDING, SKIBSFØRER, SENERE LANDMAND, EJER AF NYGAARD

Han gik som Faderen til Søs og tog 1799 Styrmandsexamen.¹

Han foretog derefter forskellige Rejser og sejlede bl. a. i 1803 som 3die Styrmand med Fregatten „Lille Cathrine“ til Surinam i Syd-Amerika; Kaptajn COLTZAU havde Kommandoen og Farbroderen NIELS COLDING var Næstkommanderende.

Broderen, Overlærer Colding, i Aalborg skriver herom:

„Kaptajn Coltzau, en Altonaer, var mere Købmand end Sømand og dertil meget drikfældig. Allerede paa Udrejsen stødte „Lille Cathrine“ paa Grund paa „Tislerne“ udenfor Göteborg og gjorde svært Havari, foranlediget ved Kaptajnens Fuldskab og Halsstarrighed, idet han ikke vilde lyde min Farbroders Advarsler. Jeg har ofte hørt min Broder Andreas og min Farbroder Niels tale om den gale, fordrukne Altonaer.“

Da Kaptajnen døde i Surinam, overtog Niels Colding Kommandoen over Skibet, og Andreas Colding blev 2den Styrmand. Turen gik til Sct. Thomas i Vestindien og derfra til England, hvor Skibet i 1805 paa Grund af Havari maatte ty ind til Dartmouth i Devonshire. En der udstedt Anbefaling lyder:

„Styrmand Andreas Colding har i ald den Tid været paapassende og beopagtet sine Pligter, som en ærekær Styrmand egner og anstaar, hvorfor ønskes ham paa det bedste rekommanderet.“

I Aarene 1808–09, under Krigen med England, forrettede Colding Tjeneste som Maanedsløjtnant i Marinen ved Rofflotillen paa Kjøbenhavns Rhed, men i 1810 indgav han – „efter henved 2 Aars som jeg haaber upaaklagelig Tjeneste“ – sin Afskedsbegæring, der var begrundet ved, „at jeg ikke selv besidder nogen Formue eller Understøttelse, hvormed kan bidrages til mit Ophold, og jeg uden dette vanskeligt i nærværende Tider kan underholde mig med den mig allernaadigst tilstaaede faste Maanedsgage, hvorimod jeg har erholdt privat Løfte om Employ som Kaperfører herfra Staden, der synes overensstemmende med mit Vel“.

Som Kaperfører kommanderede han derpaa i Aarene 1810–11 to Koffardifartøjer; de var begge udrustet som Orlogsmænd, og i Bestallingerne hedder det:

„I den Hensigt dermed at opbringe, og naar fornødent gøres, ødelægge Skibe og Fartøjer tilhørende den storbrittanske Krone eller dens Under-saatter, samt at anholde og til lovlig Undersøgelse at indbringe de Skibe, som er mistænkte for at tilhøre denne fjendtlige Magt eller at staa i nogen mod Neutraliteten stridende Forbindelse med samme.“

I Løbet af de nævnte Aar anholdt og opbragte Colding 6 mere eller mindre mistænkelige Skibe.

Den 8/1 1811 løste Styrmand Andreas Colding Kongebrev for sig og Jomfru ANNE-SOPHIE FØNSS, Datter af Sognepræst til Ude- og Oppesundby ved Frederikssund PETER PEDERSEN FØNSS og Hustru LOUISE FRISCH, hvem han alt kendte fra sin Barndom, da Forældrene boede i Udesundby tæt ved Præstegaarden. Hun var Tvillingsøster til LOUISE FØNSS, der blev gift med Koffardikaptajn, Transportforvalter ved Jægerspris Færgested TORBEN LANGE. Brylluppet fandt Sted i Frederiksberg Kirke den 15/2 1811.²

I Aaret 1812 løste han Borgerbrev i Kjøbenhavn som Skibsfører.

I 1813 var Ægteparret bosiddende i Studiestræde gl. Nr. 54, og samme Aar trak han sig helt tilbage fra Søværnet. Forandringen var rimeligvis foranlediget ved Pengekrisen, men Colding havde desuden i lang Tid været plaget af Mavelidelser og tungt Humør.

Den 28/3 1813 blev han Forpagter paa Arnakkegaard i Svinninge Sogn pr. Holbæk, og ved Skøde, dat. Kjøbenhavn den 11/9 1817, blev han Ejer af Nygaard, Matr. Nr. 6 af Brøndbyøster Mark. Ejendommen var paa 56 Tdr. 1 Skp. Land, Hartkorn: Ager og Eng 10 Tdr. 1 Skp. 3 Fdk. 9/144 Alb.³ Den havde et ret herskabeligt Udseende, inde i Gaarden foran Hovedbygningen var der 2 store Damme, og i den store skyggefulde Have fandtes der en Mængde Frugttræer. Fra Havestuen var der en smuk Udsigt over Roskilde Landevej til Hareskoven; igennem Haven førte en større Grøft, omdannet som Kanal og forsynet med Bro.

Det gik langtfra saa godt som ønskeligt med Gaardens Drift. Pengeforholdene var meget vanskelige, Gaarden var sikkert købt for dyrt, og da Colding ikke havde større Kendskab til Landvæsenet, kom han efterhaanden til at sidde i mere og mere fortrykte Forhold.

Der findes nogle Optegnelser om Driften af Nygaard i Aarene 1818–35. De 3 bedste Indtægtskilder var Salget af Mælk, Korn og Frugt, der i de 10 første Driftsaar havde givet gennemsnitlig ca. 1400, 500 og 80 Rdl., men disse forholdsvis gode Aar blev efterfulgt af ringere og ringere, og i 1835 var de samme Indtægter ca. 600, 500 og 35 Rdl. Dette i Forbindelse med Pengenes ringe Købeevne, forklarer den store Nedgang i Gaardens Værdi, der fremkom ved Auktionen 1837.

Det var et sørgeligt Resultat, da Colding havde lagt baade Arbejdskraft og Penge i Gaardens Drift, og han alligevel kun havde haft Ærgrelser og Skuffelser af sit Arbejde.

Familien levede paa Nygaard et meget stille og tilbagetrukket Liv; der kom kun sjældent Gæster, og endnu sjældnere gjorde de selv Udflugter til Slægten i Holbæk eller Frederikssund.

Coldings gamle Moder levede her i Aarene 1819–36.

Andreas Christian Colding døde paa Nygaard den 25/9 1836, og Gaarden blev derefter stillet til Auktion den 13/3 1837; den blev købt af Bomforpagter H. ANDERSEN af Kjøbenhavn.

Samme Foraar flyttede Familien til Kjøbenhavn; den boede først paa Hjørnet af Vesterbrogade og Værnedamsvejen og senere i Stueetagen i Studiestræde gl. Nr. 94, nuv. Nr. 12.

ANNE-SOPHIE COLDING, født FØNSS led paa sine sidste Aar meget af Asthma – en medfødt Svaghed, som ogsaa hendes Tvillingsøster Louise Lange havde – og hun følte sig meget svag; hertil kom en Mavelidelse, for hvilken hun efter sin Læges Ønske, men mod sin egen Villie lod sig indlægge paa Frederiks Hospital i Kjøbenhavn; her døde hun den 18/5 1844.

KILDER

¹ Examinationsattest Nr. 8608, Kbh. 2/11 1799. – ² Jfr. Stamtavle over Familien Frisch. Samlet af Registrator Bähr; Slægtbog over Familien H. R. Lange. Ved T. A. Colding. – ³ Sterm: Beskrivelse af Kbh.s Amt. I. 1834. 240.

EILER PETER HOLCK COLDING, OVERLÆRER I AALBORG

Peter Colding blev Discipel i Roskilde Latinskole, og fra denne blev han Student 1805, samme Aar som Forholdene nødte Forældrene til at flytte fra Holbæk til Kjøbenhavn; 1806 blev han cand. phil. og prøvede dernæst paa at studere videre, men det opgav han dog hurtigt. I 1807 meldte han sig ind i det militære Studenterkorps og gjorde under Bombardementet Vagttjeneste i Kongens Have; 3/8 1808 gik han ind i selve Hæren som Fændrik (yngste Officersgrad), og det var hans Haab ad denne Vej at naa at blive Militæringenjører. Da han imidlertid kun blev benyttet til Vagttjeneste, søgte han igen ud og lod sig i 1808 engagere som Huslærer i Aalborg for Tømmerhandler BERTIL CHRISTENSENS 4 Sønner. Da denne kort Tid efter gik fallit, vilde Colding ikke forlade Familien, men vedblev at være Huslærer for Børnene, samtidig med at han gav Timer i Aalborg Latinskole for derved at tjene til sit Underhold.

I 1815 tog han endelig Afsked fra Militærvæsenet, og han fik ved den Lejlighed Premierløjtnants Karakter; i 1818 blev han Adjunkt ved Aalborg Latinskole. Her kom han paa den rette Plads, og han blev efterhaanden Skolens betydeligste Lærer, hvad hans Disciple bevidnede.

Angaaende Coldings Skolegærning har hans Elev, den senere Professor FR. BOKKENHEUSER skrevet i sine Erindringer:

„Han havde været ved Skolen mange Aar før vor Tid og blev der adskillige Aar efter. Naar Klokken var henimod 9 om Morgenen, kom den gamle Pligtmand travende gennem Jomfru Anne Gade, tungt og forover-

bøjet, men kom han op i Klassen, var det tunge forbi. Hans Undervisningsmaade var i mange Henseender forskellig fra TREGDERS (Rektorens). Det gik ikke saa hurtigt, og mange Gange kom vi i en Time kun nogle faa Linier frem, fordi han vilde have alt saa overordentlig grundigt. Han var Lærer i Latin i Mellemlklasserne og i Dansk i de højere Klasser. I femte Klasse læste vi Sallusts Jugurtha. Det gjaldt da fornemmelig at finde en kort og smagfuld Oversættelse. Hvis vi oversatte smagløst, kunde han blive helt ude af sig selv. Ganske vist undertiden spøgende og satirisk, men til andre Tider næsten rasende. . . .

Men Colding var dog hovedsagelig Lærer i Dansk. Det var en ganske utrolig Omhu, hvormed han rettede de danske Stile, baade hvad Dispositionen, Indholdet og Sproget angik. Hvis nogen endnu er i Besiddelse af en gammel Stilebog med hans Rettelser, vil han let overbevise sig om det.

De danske Timer benyttedes for en stor Del til Oplæsning. . . . Vi havde da ligefrem Lektie i Oplæsning; i Almindelighed to af os hver Gang. . . . Men det krævede ogsaa en ordentlig Forberedelse, og det gik ikke an at læse fejl; den „gamle“ havde et fint Øre og var øjeblikkelig paa Færde, naar der var noget i Vejen. Rimeligvis paa Grund af sin noget langsomme Gaaen fremad i Pensummet havde Colding ikke Timer i Latin i øverste Klasse; men endskønt Rektor selv læste Latin med os, rettede Overlæreren dog Versionerne, og ved Rettelserne blev der da særlig taget Hensyn til Sproget.“¹

Tømmerhandler Christensen kom meget i Juelstrup Præstegaard, Buderup Sogn, ca. 3 Mil fra Aalborg; Colding fulgte med og gjorde her sine tilkommende Hustruers Bekendtskab; begge var Døtre af Sognepræsten JENS BLOCK AAGAARD (1754-1803) og Hustru CAROLINE CATHRINE JOACHIMINE MARGRETHE MØNSTED (1765-1846).²

Som Adjunkt boede Colding i Stueetagen i „den gamle Latin-skole“, hvor han havde Fribolig, og her blev hans Børn født. I 1847 flyttedes Skolen paa Grund af den gamle Bygnings Brøstfældighed til Jomfru Anne Gade, men Colding vedblev at bebo sin Lejlighed. 1ste Salsetagen stod som oftest ledig, men blev dog fra og til benyttet, f. Ex. til Sygestuer for Tyfuspatienter – et ret uhyggeligt Naboskab for Familien nedenunder, eftersom ingen Forholdsregler var truffet; at flytte af den Grund kunde Colding ikke bekvemme sig til.

En Ildebrand, som ved Nattetide opstod i et af Værelserne, der var belagt med Patienter, og hvis Udbredelse kun blev hindret ved Colding's og den tililende Vægters Snarraadighed, bevirkede dog, at Familien tilsidst besluttede sig til at forlade det gamle Hus og flytte til Hjørnet af Gammel Torv og Brødregyde; herfra flyttede den efter nogle Aars Forløb til Kongensgade med Udsigt over Østeraa til den lige overfor liggende Ellen Marsvins Bygning.

I 1834 udnævntes Colding til Overlærer ved Skolen.

Colding var stedse særdeles godt lidt ikke blot af sine tidligere Elever, men ogsaa af Kolleger og omværende, og han omgikkes jævnlige Byens forskellige Embedsmænd. Da han i 1858 holdt 50-Aars Jubilæum som Lærer, blev der af Kathedralskolens forhenværende og daværende Lærere og Elever stiftet det saakaldte „Overlærer Peter Holck Coldings Jubellegat, dat. Aalborg-Kjøbenhavn 22/7 1858“ med oprindelig Grundfond 500 Rdl. til Fordel for Enker og ugifte Døtre af Lærere ved Aalborg Kathedralskole, dog at Overlærerens egne ugifte Døtre skulde have Fortrinsret til Nydelsen, saalænge de levede.

I Dagens Anledning blev Colding udnævnt til Professor. Om Formiddagen var der stor Gratulation af Byens Embedsmænd, Skolens Lærere og gamle Elever m. fl. ligesom Colding modtog forskellige Gaver; senere paa Dagen var der Familiemiddag.

Ved Udgangen af Skoleaaret 1860/61 tog Colding sin Afsked og flyttede til Kjøbenhavn, hvor han paa Vesterbrogade Nr. 109 havde lejet en Lejlighed.

Den 8/2 1865 døde han stille og roligt af en Lungebetændelse, som han rimeligvis havde paadraget sig under en Gudstjeneste i Frederiksberg Kirke en Ugestid forinden.

Enken blev boende i Hovedstaden, og i Efteraaret 1878 lykkedes det hende ved en af hendes Mands gamle Elevers gode Hjælp at faa tildelt en Fribolig i det Harboeske Enkefru-Kloster i Stormgade. Her levede hun sammen med sin Datter Ida glad og tilfreds til sin Død, der indtraf den 13/12 1891; stille og roligt sov hun ind, lidt over 94 Aar gammel. Hun omtales som en kærlig og venlig gammel Kvinde, hvem alle syntes godt om.

KILDER

¹ Fr. Bokkenheuser: Det var i Aaret 44 ff. — ² Groshennig: Legatfamilien Aagaard fra Juelstrup Præstegaard. 98, 101.